

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ MICHEL CORDAY

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΘΕΡΑΣ

Ένωσα σήμερα ένα τρομερό προαίτημα για το μέλλον και μολονότι μου φαίνεται ότι η λογική δεν το δικαιολογεί καθόλου, εν τούτοις αυτό με βασανίζει. Κι' ούτε φαντάζομαι ότι θα μπορέσω να το νικήσω.

Βρισκόμουν μέσα στην ασφάλεια του παρόντος, σάν μέσα σε μια κλειστή και θερμή κάμαρη, μα μια ύπουλη πνοή του ανέμου άνασχησσε την κουζίνα του παραθύρου κι' αντίκρισα τότε ένα περιβάλλον άβυσσίο κι' εθροιστό.

Μά' ως ξαναπαύομαι μιά-μιά τις στιγμές της ημέρας μου. Ίσως αυτή ή ήρεμη ανάλυση να διαλύση τα κακά μου προαισθήματα.

Από το πρωί λοιπόν έβγαλα για το Μικρουνού. Όλα τα θανάσιμα σπύρια του δρόμου, κάτω από τον σκοτεινό ουρανό του Δεκεμβρίου, φαινότουσαν παγωμένα και γυμνά. Έκει, ή Μάρθα κι' έγω, είχαμε γνωριστεί κι' είχαμε αγαπήσει, εκεί ξαναγνωρίζαμε κάθε χρόνο τον Ίούλιο, ύστερ' από έξη χρόνια γάμου' εκεί επίσης πέθανε ο πατέρας της Μάρθας πρό μερικόν έβροχάδων.

Άπεφάσα να πάω ο ίδιος να ταξτοποιήσω τα χαρτιά του προσφιλούς μας νεκρού, γιά να μην άνακατεφτή ή Μάρθα σε μιά τέτοια δουλειά, που θλίψη μόνο και μεταγωγολία θά της προκαλούσε.

Έτσι βοήθηκα μόνος μέσα στο σπίτι του πεθερού μου. Είλ' αγαπήσει πολύ το μακαριτή κι' εν πρώτοις έννοιωθα μιά άπεραντή εθνομοσύνη προς αυτόν γιατί μου είχε παραχωρήσει τη Μάρθα' έπειτα τον έλυπόουν και τον έσμπασα για τις θλίψεις που ελχεβνδιώσει στη ζωή του. Η γυναίκα του τον είχε εγκαταλείψει για ν' ακολουθήση κάποιον φίλο της, ο οποίος την εγκατέλειψε κι' αυτός με τη σειρά του κι' έτσι έκεινη κατάντησε να χωρέση σε κάποιον θέατρο του Λονδίνου. Το διαζύγιο τους έκανε κρότο κι' ύπρηξε εξαιρετικά σκανδαλώδες.

Τά γεγονότα αυτά είχαν συμβεί λίγα χρόνια πριν γνωρίσω τη Μάρθα. Έγω τά ήξερα από τις κτημενίδες. Μά τα έμαθα λεπτομερώς κατοπινά από την ίδια μου τη γυναίκα κι' από το φτωχό πεθερό μου, του οποίου τά χείλη συνεστέλλοντο σπασμοδικά κάθε φορά που μάς μιλούσε σχετικάς.

Γι' αυτό τον άγαπούσαμε κι' εμείς τρυφερά, προσπαθώντας με την αγάπη μας να γεμίσομε τη φτώχη του καρδιά, που ή άπιστη γυναίκα του την είχε πληγώσει.

Έμπηκα περιπατώντας ανάλαφρα μέσα στη βιβλιοθήκη του, όπου συνήθιζε να περνά το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας του. Άφθονη σκόνη σκεπάζε τά έπιπλα.

Άμέσως άρχισα ν' άνογιώ κι' συστάριμα του γραφείου. Όμοιογώ ότι μιά άδικαιοσύνη περιέγραφε μ' έκανε να βιάζω τις κινήσεις μου. Άχ! αυτό το έπιπλο, ορθωτό Λουδοβίκου XIV από άλλο μαύρο έξυλο, όπου κάθε άνθρωπος αγαπάει να χώνη μ' υπομονή όλες τις μουσικές κι' αγαπημένες του έπιστολές, χίλια δυο πορματίκια μονάχα, που θέλει να τά κρύψη από τά βέρβηλα μάτια των άλλων... Αυτό το έπιπλο, όπου κανείς μ' ένα στρίψιμο του κλειδιού, κρύβει κάτω από την ψυχή του, είναι ιερό έφοσον ο κύριός του είναι ζωντανός... Όταν ο θάνατος περνάει, το έμπόδιο αυτό πέφτει. Πέρνει κανείς το μάστο των κλειδιών από την τσέπη του ριζοχόν, που δε θά τά φορέση πιά κανείς, κι' άνοίγει το άπαράβαστο γραφείο...

Αυτή τη δουλειά έκανα κι' έγω και μολονότι ήταν υποχρεωτική και τιμιά, εν τούτοις το χέρι μου έτρεμε σά να ήμουν προσηυπέτος κλέφτης. Κάθε τρέξιμο του μεγάλου και παλαιού έπίπλου μ' έκανε ν' αναπνιάω. Και τώρα, που το συστάρι άνοιξε, έμπρός στη δουλειά μας:

να έν πρώτοις διάφορα έμπροσκή λογαριασμοί και έπειτα, διάφορα έπίσημα έγγραφα, συμβόλαια, αντίγραφα, όλα σε χαρτί παχύ, καλό, προοριζόμενο να ζήση πολλά χρόνια.

Σ' ένα δεύτερο πάλι συστάρι μέσα στο πρώτο, διάφορα παλαιά κοσμήματα, ρολόγια χωρίς δείχτες, δαχτυλίδια χωρίς τις πέτρες τους, κλειδιά που δεν έχουν πιά τις κλειδωνιές τους, παλιά μεταγών, συντομία που ή ζωή τά εγκατέλειψε σιγά-σιγά σ' αυτή τη γωνιά, όπως ή θάλασσα άφαινα τά συντόμια της σε μιάν άκτι.

Έπιτέλους, να και μερικά γράμματα. Άμέσως άνεγγνώρισα σ' αυτά το γράμμα της Μάρθας μου, που ήταν μόνο λιγότερο σπυτερό από το σημερινό. Ο πατέρας της είχε φυλάξει σάν κάτι πολύτιμο, κάθε έπιστολή που έκεινη του έστελνε. Μέσοσ τις γραμμές των έπιστολών αυτών, χαρμαμένες από το χέρι της παιδιού, έξανάβρα όλη την άξιολάτρευτη καλοσύνη, όλη την πρόφαση στα σπύγια, τη μεγάλη καρδιά και την τρυφερότητα που άκουσα και στην έρα, ύστερα από έξη χρόνια γάμου, μου κάνουν τη Μάρθα και με μέρα και πίο προσφιλή.

Ά! οι θοραίες αυτές έπιστολές της! Δεν ξέρω τίποτε πίο σπυκνιτικό από το παρελθόν ενός αγαπημένου προσώπου, από τό παρελθόν αυτό που δεν το ξέρομε, κι' από τό όποίο δε μένομε πιά παρά άναμνήσεις. Το μυαλό μου προσπαθούσε να ξεναυτανέψη το παρελθόν αυτό σύμφωνα με τις άναμνήσεις και να φαντασθή τη σιλουέτα της μικρής κόρης, που σκυμένη πάνω από το τραπέζι της έγραφε τις έπιστολές αυτές.

Θά ήθελα να τις διάβασω όλες, μα ο καιρός δεν μου τό επέτρεπε. Έπρεπε να κάνω βιαστικά... Νά, έπειτα από τά γράμματα της Μάρθας, κι' άλλες έπιστολές συγγενών και φίλων ταξτοποιημένες σε πακέτα.

Κι' άεαφνα, σ' ένα άλλο δέμα έπιστολών, ξεαναβλέπω το γράμμα της Μάρθας. Μά σπυτερό αυτή τη φορά, γρήγορο, το γράμμα της δηλαδή το σημερινό. Έβουσα γρήγορα την καρδιά μου κι' άρχισα να τις διάβάζω: Λόγια τρυφερότητας κι' αγάπης τις γέμιζαν από την άρχή ως το τέλος.

Αυτή ή ημέρα της άπομονώσεώς μου μένω στο σπίτι του πεθαμένου, ή σκοτεινομένη έστχή και ή απεργωδής έργασια μου είχαν ταράξει το μυαλό μου μέχρι παρασπύσεως. Γι' αυτό οι έπιστολές αυτές με τό γράμμα της γυναίκα μου, οι παθητικές αυτές έπιστολές, μου φάνηκαν πως ήσαν άκριβώς έξιντες πάλι που έστελνε ή Μάρθα κάθε φορά που βρισκόμουν μακριά της.

Μά καθώς διάβασα την ύπογραφή με την όποία τελείωναν τά επιστολικά αυτά γράμματα, τη χαρά μου τη διαδέφθηκε μιά μεγάλη μεταγωγολία και μ' άπερανή άγονία. Τις σελίδες αυτές της αγάπης τις ελχεβνδιώσει ή μητέρα της Μάρθας προς τον πατέρα της.

Τού τις είχε γράψει, όπως φαινόταν από τις χρονολογίες, πέντε έξη χρόνια μετά το γάμο τους. Και έκεινη που έμελλε να τον πείσει τόσο προστυχα άργότερα, έγραφε προς το σύζυγό της με ίδια άκριβώς τρυφερά κι' εγάραδια λόγια του έγραφε κι' ή ζωή της προς έμένα.

Άδίκως προσπαθούνα ν' αναλύω κάποια διαφορά. Τις ίδες άκριβώς φράσεις από τό «αγαπημένο μου άντρούλη» με τό όποιο άρχιζαν οι έπιστολές ως τό «ή αγαπημένη μου μικρούλα» με τό όποιο τελείωναν μεταχειριζόντουσαν μητέρα και κόρη, γράφοντας προς τους συζύγους τους, οι όποιο έλειπαν μακριά τους. Έξεί ή λωναν κι' οι δύο την ίδια άνυπομονία της έπιστροφής των κι' τά τους, γεμάτη ειλικρινία, χρησιμοποιούσαν κι' οι δύο τις ίδες άκράσεις τρυφερότητος, χωρίς ή παραμικρή διαφορά να παρουσιάζεσταν πουθενά. Τις ίδιες «χιλιάδες φίλων» έστελναν κι' οι δύο προς τους μακρινομένους συζύγους των.

Άχ! άν μπορούσα να άνακαλύψω μέσα στις έπιστολές της μητέρας κάποια φράσι λιγότερο ειλικρινή, κάποια φράσι ύποπτη, που να προαναγγέλλη λίγο την προδοσία της! Μά πουθενά, τίποτε! Και έτσι οι έπιστολές της Μάρθας έμοιάζαν με άκριβή έντύγωνα που έν «κόλιν της μητέρας της... Κι' άναλόγως μου με τρέμο, που θά σταματούσε ή όμοιότης του χαρακτήρος των δύο γυναικών.

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ

Πρέπει να ήμουν ως δώδεκα χρόνων, και πρέπει να ήταν εκείνη ντακα. Δεν την έβλεπα μήτε στην έκκλησία, μήτε στον κλή-
 ρο, μήτε στη βρύση, μήτε στο παραθύρι. Ή μάνα της κ' ή-
 να μου δεν είχαν πολλές φίλες. Έκει που την έβλεπα δεν
 αστε οι δυο μοναχοί. Είμαστε οχτώ-δέκα αγόρια της προκοπής,
 φρασσιμένα να μάθουμε τί θα πη - πα ρ ε μ φ α τ ο -, και να
 ρουμε τον πολιτικό στο χοριό, και πενήντ' ες κορίτσια, που έ-
 ρανε δυο ώρες τη μέρα, και κάθιζαν από τάλλο πλάγι του γέ-
 ο δασκάλου, και τεχνολογούσανε με μιάς χάρη, που σ' έκαναν,
 ριές δεν ήθελες, να την αγαπάς τη γραμματική. Τη χάρη φυ-
 την είχανε, γιατί ήταν όλες μικρούλε, όχι πώς ήταν κ' ο-
 ρες όλες. Για το δικό μου το γούστο, όμορφη ήταν μιά μονα-
 κ' αυτή ήταν—ή αγαπημένη μου!

Γι' λόγο ξεστόμισα ... 'Από πού κ' ής που ά ημένη μου!
 Μήτε λέξη δεν της είπα ποτέ. Μήτε π' ον
 τολάκι μου δεν τάγγιξα τ' άφράτο το χέρι
 τ' ά. Μήτ' ή άναπνοή μου δεν μπορούσε να πάη
 τ' ά της να τη χαδέψη. Το μόνο που πηδούσε
 ζοήτες από τ' ά γελή μου στα χελάκια της ήταν
 τ' άημα «λείπω», σαν το κλίμαγε ο καθέννας άπ'
 ένο χρόνο με τη σειρά, και ταίριαζε να είμαι γώ
 σμένος στη δική μας τη σειρά, και κεινη πρώτη
 σιν κοριτσιών. 'Ε λ ε λ ε ι μ ε θ α , έ λ ε -
 ι φ θ ε - πήγαινε να πη, και σκόνταβε, και
 γελοούσε, και τότες πιά έγω πού περιμένα
 ρες και μέρες άφορηή να της δώσω ένα, ως εινε
 συμμμεζέμενο χαμόγελο, έλαμπα όλοπρόσωπος
 ρος την κοιτάζει, χωρίς φόβο να μη το ναϊόση
 όκαλος το τρομερό ρωτικό μας. Έλεφταν
 ρες τ' ά μάτια της στο βιβλίο άπάνου, κοκκινίζαν
 δυο μάγουλά της, κ' άρχιζε το πλαγιό κορι-
 τον άλλο χρόνο. Μάτια μου πάλι μάτια! δι-
 ρες δώδεκ' μήτε πρώτη, μήτε σιενηή αγάπη δέ θά
 ριμε! Οί ματιές μου σαν έμπαινε στην παρ-
 ή, οί ματιές σαν έβγαίνε να πάη σπίτι, αυτές
 ήν οι όρκοι μας, τ' ά τραγούδια μας, τ' ά φιλι-
 κ' αυτές ήταν και τ' αραβασάκια μας. Με τον
 ρό, και χωρίς ν' αλλάζουμε άναμεταξύ μας

κ'. Μέχρι ποιού σημείου τάχα, ή μητέρα και ή
 ζοή θ' ά έμοιαζαν. Έτσι λοιπόν έπί πενήντ' έτη
 να μου έμορε μιά γυναίκα να δείχνη μιά τούση
 έικρινη στοργή κ' αγάπη προς το σούζυο της
 έπειτα μέσα σε λίγον καιρό να περιφρονήση,
 μισηση και να προδώση έκεινον που τόσο τρυ-
 φά έχε αγαπήσει ... Άλλοίμονο, άκριβός δ-
 ρος έκεινες που μού γράφει τώρα ή Μάρθα...

Τι σκέψεις βέβηλες περνούν από το μυαλό
 μου! Για ποιό λόγο έπειδή μητέρα και κόρη ά-
 γησαν το ίδιο τρυφερά τους σούζυο τον κατά τ' ά πρώτα έτη
 γάμου τον κ' έπειδή ή πρώτη τον έπρόδωσε κατόπι, πρέπει
 ή δεύτερη ν' άκολουθήση το παρόδειγμα της.
 ή Μάρθα στις έπιστολές της βέβαια μοιάζει κατακλητική με
 μητέρα της. Μά ένα νέο πρόσωπο παρεντίθεται εν τω μεταξύ:
 ή φίλ! Άλλοίμονο όμως είμαι τάχα καλύτερος; έγω από το θαν-
 τον έκεινο πεθερό μου, τον όποιο τόσο πολυ είχα έκτιμήσει
 τον όποιο εν τούτοις ή γυναίκα του τον έπρόδωσε. Είχε αγα-
 πει κ' αυτός από τη γυναίκα του, όπως μ' αγαπάει ή Μάρθα.
 ν' αγαπούσε όπως την αγαπά και όμως ύπερφερε ως το τέλος της
 ζοής του άπ' την προδοσία της...

Άχ! γιατί ν' άνακαλύψω τις έπιστολές αυτές; Ξέρω βέβαια
 μ' αυτές δεν αλλάζει το περιεμένο μου... Μά κάτι πείθανε
 μου που σήμερα... Θά κατορθώσω τάχα να πελευγήω το φόβο
 τ' ά την όποια που άρχιζει να μ' κυριεύη; Θά τελειώση τάχα ή
 όση της Μάρθας όπως τελείωσε και τ' ά μητέρας της; Είλακ-
 ρος δεν το πιστένω. Μά στο έξή; κάθε φορά που θά λυθάνω στο
 λον μιά τρυφερή έπιστολή της αγαπημένης μου, και θα διαβάζω
 τ' ά αγαπημένη μου άντρούλη
 ή σκελτομα άσφαλώς τις άλλ-
 έκεινες έπιστολές που άνα-
 κάμω μιά μέρα του Δεκεμ-
 στον στο σπίτι του άπατρι-
 μου σούζυο, του πεθερού μου...
 Michel Corday

μά λέξη, την κάμωμ' έπιστήμη την τέχνη αυτή των ματιών. Ήταν
 λογις-λογής οί ματιές της. Ή ματιά της άδιαφορίας, που μου
 την έσκιζε την καρδιά, του θυμού, που μ' έκαίει σαν τ' άστροπε-
 λει. Ή ματιά που έφαινε σε κανέναν άλλο, και που μ' έλειονε
 σαν το κερι και μ' άφαινε.

Ύστερα πάλι ή ήμερη και γλυκειά ματιά της αγάπης, που ξα-
 νάβαζε την ψυχή μου στον τόπο της, και σύζαχα. Οί δικές μου οί
 ματιές, όσο πολυσήμαντες κ' άν ήταν κ' αυτές, δεν είχαν όμοιο
 τέτοιες τρομερές αλλαγές. Ή ίδια ή άφροσύνη, ο ίδιος ο καιμός,
 το ίδιο το βάσανο πάντα. Τρεις μήνες πρέπει να πέρασαν έτσι.
 Συλποσ' από το πρώτο το λάλημα, και την ώρα δεν έβλεπα να
 πάγω σχολείο. Ή μάνα μου με κομάρωνε και μ' έβλεπε από τώ-
 ρα Δεσπότη! Ήμουν πρώτος-πρώτος στο σχολείο πάντα, κ' ής
 τόσο δεν το κατάφερα να τη βρω μοναχή μιά φορά, μήτε πηγαί-
 νάμενη, μήτε φτασμένη.

Αυτό ήταν ή λαχτάρα μου τώρα, αυτό ήταν
 τ' άνευρο μου. Νά τη δώ μοναχή, ως εινε και μιά
 σιγμή. Νά της πώ μιά και καλή πώς πεθαίνω,
 πώς έθωρα, άλλη σωτηρία δεν έχ' ή ζοή μου,
 παρ' την παντοινή της αγάπη. Της τάλεγα όλ'
 αυτά με τις φλογερές τις ματιές μου, μ' ή άόρ-
 ταγη ή καρδιά μου γύρευε λόγια, αυτή δεν ήξε-
 ρε τι θά πη μέτρο και γνώση, αυτή όλο μού φώ-
 ναε: «Μηρός! Έχει κ' άλλες γλίνες ή αγά-
 πη!» Μά πώς να της δώσω να καταλάβη πώς
 θέλω να της μιλήσω! Έδώ οί ματιές δεν σουνον.
 Έδώ χροιάζεται οραβασάκι. Χίλιες φορές τούγα-
 ρα και το ξανάγραφα. Τόσκινα μαζί μου άπο-
 φασσιμένος να μη ντραπώ, να μη φορηθώ μήτε
 δασκαλο, μήτε πρωτόσκολο, μόνο να της δώσω
 κρυφά το χαρτάκι σ' ένα βιβλίο, καλαμάρι, ότι
 τυχί. Έρχονταν όμως ή ώρα, και κόβονταν ή καρ-
 διά μου! Δεν άποκοτόση! Κ' έπαίρα μαζί
 μου το χαρτί βγαίνοντας και τ' άνα κομμάτι, και
 καταριόμου την ώρα που γεννήθηκα τέτοιος
 άνοφέλητος φοβιταίρας.

Ήταν ότι άρχιζε καλοκαίρι σ' ακηώθηκα ένα
 πρωί και πήγα μπροστά στην Παναγία και τόκα-
 μα όρκο πώς θά της το δώσω, να πέρη φοτιά
 να με κάμη. Πήγα σχολείο πρώτος πάλι. Έρ-
 χονταν όλα τάγορα, όλα τα κορίτσια. Μαυρίζου
 τα μάτια μου να κοιτάσω την πόρτα, του κάκου!
 Ή μικρή δέ φαίνεται! Διαβάζει ο δάσκαλος τον
 κατάλογο, έρχεται στην Άργυρώ...οισπή!

— Που εινε ή Άργυρώ; ρωτά ο δάσκαλος
 μ' αντρούρισσά της.
 — Ή μάνα της άφρόσησε, κ' έμεινε σπίτι!...

Μέ τι βαρεία καρδιά μου γύρισα στο σπίτι
 με σημερή έκεινο! Τι να κάμω, που να πάγω, να
 βραδυάση γλήγορα και να ζημερώση! Σημερώνει, ξαναπαίγαινο
 σχολείο.— τ' ά ίδια! Περνά μιά βδομάδα, δυο βδομάδες.— Ένας μήνας
 ήταν περασμένος σαν ελε μια μέρα ένα κοριτσιό του δασκάλου πώς
 πέθανε ή μάνα της Άργυρώς, και πώς δέ θά ξανάρθη πειά σχο-
 λείο ή μικρή!...

Έργα ύστερα από το χοριό. Και θάμουν είκοσιπέντε χρόνων
 όταν πρωτογύρισα από τη ξενιτιά να δώ τους δικούς μου. Ήρθαν
 όλοι οί παλιοί οί φίλοι κ' ής οί παλιές οί φιλενάδες να με
 δούν. Ήσθε από την άλλη άκρη του χοριού κ' ή Άργυρώ, παν-
 τρεμένη κοπέλλα με δυο παιδιά! Της μίλησα και μού μίλησε πρ-
 ώτη φορά. Της είπα και μου είπε χίλια πράματα, για τ' ά παιδιά
 της, την έμορφα και ξυπνάδα τους, τ' ά ταξείδια μου, τ' ά χαρά μου
 που βρισκω τ' ά γράμ' και τόσο καλά. Για όλ' αυτά χίθηκε ένας
 ποταμός λόγια, και για την
 πρώτη μας την αγάπη, την
 άξέχαστη εκείνη την αγάπη,
 καθώς τότες, έτσι και τώρα,
 δεν είπαμε μήτε λέξι! ...
 † Άργ. Έφταλιώτης

